

b) A belföldi részvényérdekeltség biztonságát előmozdító rendelkezések.

A törvény abból a célból, hogy a belföldi kistőke részére vonzóbbá tegye a részvény alakjában történő állandó vagyonelhelyezést, párhuzamosan azzal, hogy erősen kiterjeszti a felügyelőbizottság hatáskörét, gondoskodik arról is, hogy a kisebbség a felügyelőbizottságban automatikusan helyet kapjon.

Ennek következtében a T. úgy rendelkezik, hogy az alapító legalább 20% -át képviselő kisebbség jogosult a felügyelőbizottságba, — melynek taglétszáma legalább 5, és legfeljebb 7 — egy-egy tagot delegálni.

Ez a tag azonban jogait csak akkor gyakorolhatja, ha az öt delegáló kisebbségi csoport a társaságnál letétbe helyez legalább annyi részvényt, mint amennyivel a közgyűlésen részt vett és ezen letételt a delegált felügyelőbizottsági tag működésének egész tartamára fenn is tartja.

Dr. N. E.

JOGALKOTÁS.

A kamatilletékről. Az 1926. év során a szanálási program végrehajtása keretében 3700/1926. P. M. sz. alatt bocsáttatott közre a kamatjövödelmek illetékeiről szóló alaprendelet. Ennek a rendeletnek az intézkedéseit egészíti ki az 1820/1932. M. E. sz., 1932. áprilisában közzétett rendelet.

Amíg az alaprendelet az illeték tárgyát képező kamatokat az adósnál fogta meg, kimondván 5. §-ában, hogy a hitelügyletekkel keresetszerűen foglalkozók részéről kifizetett kamatok esnek — egyes kivételektől eltekintve — a rendelet által statuált illeték alá, addig a kiegészítő rendelet az illeték alapját képező kamatot a hitelezőnél ragadja meg. Ennek oka abban rejlik, hogy az új illetékrendelet nem csupán pénzügyi jogi célú rendszabály, hanem általános gazdasági megfontolásokat is szolgál. E megfontolások abban az irányban mozognak, hogy az úgynevezett magánhitel lehetőleg szűnjék meg és a hitelezés történjen az erre a célra szolgáló bankapparátuson keresztül. Végső soron e megfontolás a kamatszámítás ellenőrzési lehetőségének biztosítását és a kamattételek leszorítását célozza.

A rendszernek az előzőkben jelzett megfordulása két közvetlen következménnyel jár. Az-első, jelentősebbik következmény abban áll, hogy a kamatilleték érvényesülési tere erősen kibővül. Míg ugyanis edigélé csak azok az ügyletek tartoztak e területhez, amelyeknél az adós hitelügyletekkel keresetszerűen foglalkozó kereskedő volt, addig ma az új rendszer folytán a terület felöleli az összes kölcsönügyleteket kivételével csak azoknak, amelyek mint kifejezetten mentes ügyletek az új jog-

szabályok keretében fel vannak sorolva. A másik következménye az új rendszernek abban áll, hogy ellenkező rendelkezés hiányában kettős illetékeztetést vonna maga után mindazoknál az ügyleteknél, amelyek eddigelé is kamatilleték tárgyát képezték. E kettős illetékezés előállana abból folyólag, hogy a két rendszer találkozása folytán az ügyleteknek jelzett csoportja azoknak mindkét végén, az adós oldalán és a hitelező oldalán ragadhatnék meg. Ennek a kettős illetékezésnek a kikerülését szolgálja az új rendelet 1. §-ának első bekezdése, amiddön kinyilvánítja, hogy a hitelügyletekkel keresetszerűen foglalkozó vállalatok az általuk *kapott* kamatok után kamatilletéket fizetni nem kötelek, (ezek ugyanis továbbra is az általuk *adott* kamatok után fizetnek kamatilletéket), valamint a rendelet 1. §-a 3. bekezdésének első pontja, mely kimondja, hogy a hitelügyletekkel keresetszerűen foglalkozó vállalatoktól *bármily címen kapott* kamatok kamatilleték alá nem esnek.

A kamatilletékről szóló új rendelet *három kritérium* együttes felforgásához köti az illetékkötelezettséget. Az első kritérium abban áll, hogy a kamat *ügyleti kamat* legyen. A második kritérium abban áll, hogy az ügylet tartalma, vagyis a kamatfizetés jogcíme *kölcsön* legyen. A harmadik kritérium időbeli: jár a kamatilleték minden olyan kamattétel után, amelyet adós hitelezőjének a rendelet életbelépése utáni időpontban fizet. A rendelet által felsorolt illetékmentességek külön nem emelendők ki, mert valójában túlnyomórészt nem is önálló mentességek, hanem valamelyik alapkritérium hiányából folynak. Az eddig említett mentességeken felül, amelyek a kettős illetékezésnek elkerülhetését célozzák, önálló mentesség valójában csak kettő van. Az egyik a karitatív és kulturális jellegű mentesség (1. §. 3. bekezdés 3. pont), a másik a 10 pengős kamatminimum mentessége.

A rendelet sok *magánjogi tartalmú szabályt* alkot. Így kimondja, hogy kamatnak kell tekinteni a tőke után bármilyen elnevezéssel (kölcsöndíj, jutalék stb.) kapott szolgáltatást. Kimondja továbbá, hogy az illeték szempontjából egyszerű kamatnak minősül a tőkésített kamat is.

A magánjogi tartalmú szabályok sorából kiemelkedik a rendelet 3. §-ában tartalmazott rendelkezés. Ez ugyanis parancsolólag előírja, hogy a hitelező minden olyan esetben, amikor az adóstól valamely fizetést kap, köteles részletes, a fizetés előtt fennállott állapotot, a fizetett összeget és a fennmaradó követelést címenként (tőke, kamat, költség) kimutató *elszámolást adni*, az adós viszont tartozik ez elszámolást két éven át megőrizni.

E rendelkezés annál jelentősebb, mert a kölcsönügyletek területére, amelyen eddig a kötelmi jog általános formátlansága uralkodott, bevezeti széles körben a formalizmust és az okirati

kényszert. A cél itt is az, mint az előjáróban ismertetett és a rendeletnek alapjellemét adó rendszerváltozásnál: a hitel ellenőrzése és a kamatok leszorítása.

A kamatilleték lerovásának módjáról az új rendelet 2. §-a intézkedik. A lényege ez intézkedésnek az, hogy a kamatilletéket a kamat felvételétől számított 8 nap alatt hivatalos kamatilletéklerovási íven okirati bélyegekből kell leróni és a bélyegeket valamely postahivatalnál, vagy a m. kir. adóhivatalnál kell felülbélyegeztetni.

Igen messzehatók a rendelet 4. §-ában tartalmazott azon *per- és végrehajtási jogi rendelkezések*, amelyek a kamatilleték lerovásának és beszedésének biztosítását célozzák. E rendelkezések rövid sommázata a következő:

Minden olyan perben, amelynek *jogcíme kölcsön*, az ítéleten, vagy végrehajtható határozaton ez feltüntetésű. Ugyancsak feltüntetendő ez ily esetekben a végrehajtást elrendelő végzéseken is. A végrehajtást elrendelő végzésen továbbá meg kell történnie e feltüntetésnek akkor is, ha az nem rendes bírói ítéleten alapult, hanem pl. végrehajtható közjegyzői okiraton, választott bírói ítéleten, stb. A sorrendi tárgyaláson, a hitelező javára sorozott összegből levonva a kamatilletéket az államkincstár javára sorozni kell. Ha a végrehajtás megszüntetését a bíróság a felek közös kérvénye, avagy az adós teljesítése alapján rendeli el, a határozatot az adóhivattalal közölni kell. A bírósági végrehajtó közreműködésével történt fizetésnél a végrehajtó a kamatilletéket visszatartja és az adóhivatalnál befizeti.

E per- és végrehajtási jogi szabálycsoportban a végrehajtonak adott jogkört nehezményezzük, mert ez pénzügyi jogi meggondolások szolgálatában erősen discretionarius és a feleknek érdekeit és jogait könnyen sértheti súlyos mértékben.

A rendelet befejező rendelkezései az illetéklerovás igazolásáról, a mulasztások büntetéséről és az illeték viselésének kérdéséről szólnak.

A *mulasztások büntetése* súlyos: az illeték lerovásának elmulasztása esetén az illetéket tízszeres összegben kell kiszabni és behajtani. Kisebbszabálytalanságok 50—300 pengőig terjedhető bírsággal büntetnek.

Az *illeték lerovásának igazolásánál* kiemelendő az, hogy a kamatilleték-lerovási ívet felhívásra bármikor be kell mutatni az adóhivatalnak. Amennyiben a követelést jelzálogjog biztosítja és a hitelező a jelzálogjogról lemond, illetve annak törléséhez hozzájárul, akkor a vonatkozó nyilatkozat kiállítása után 15 nappal felhívás nélkül is be kell mutatni az illetékes adóhivatalnál a kamatilleték lerovási ívét.

Az *illeték viselésének* kérdésénél a rendelet ismét egy jelentős magánjogi szabályt hoz. E szabály értelmében az ille-

téket a hitelező nem háríthatja át az adósra. A rendeletbe e tekintetben beiktatott tilalom perfekt szabály. Jelenti azt, hogy amennyiben a tilalom ellenére mégis áthárítás történék, az az összeg, amit az adós a kamatilleték megterítése címén fizet, egyéb tartozásaira (kamat, tőke) számolandó el, ha pedig ilyen tartozás már nincs, akkor az adós az illeték fejében fizetett összeget visszakövetelni jogosult.

A kamatilletékről szóló kiegészítő rendelet 1932. évi május 15-ike óta van hatályban. Gl. A.

JOGGYAKORLAT.

Az általános forgalmiadó alóli adómentesség áruknek külföldre szállítása esetén akkor illeti meg az eladót, — az előírt alaki kellékek betartása mellett — ha az árú átvétele külföldön történik meg és a belföldi eladó vételi ügyletből fakadó teljesítési kötelezettsége a külföldre szállításban és külföldi átadásban van. (Közigazgatási Bíróság 9.201/1923. P. sz.) I. A megtámadott határozat pótlólag általános forgalmiadó alá — a kivétel címen mentesített bevételeket — vonta azaz, hogy a mentesítés törvényben előírt feltételei fenn nem állanak. Panaszos ezzel szemben a becsatolt bejelentési ívekre és az 1921. évi XXXIX. t.-c. 39. §-ára hivatkozott és a pótlólag kivetett adó törlesztését kéri.

II. A megtámadott megállapítás az adózónak az 1926. évi május 6-án felvett jegyzőkönyvbe foglalt vallomásán nyugszik, amely szerint a külföldre szállított áruk eladása akként történik, hogy a külföldi vevővel B.-n megegyezik, majd a vevő lejön K.-re, az árút megtekinti, kifizeti és átveszi. Ezt a vallomását azonban adózó általánosságban és az egyes ügyletekre utalás nélkül tette és ezt követőleg május 10-én az egyes ügyletek keletkezésére és lebonyolítására vonatkozólag részletes tényállást közlő beadványt nyújtott be, amelyet azonban eljáró hatóság tekintetbe nem vett. Minthogy ezen beadványban előterjesztett védekezését adózó fenntartotta, panaszában kifejtette és annak tárgyalására adatokat csatolt be, a bíróság a tényállás tisztázása végett 552/1927. és utóbb 2.995/1928. sz. a. a bizonyítás kiegészítését rendelte le.

III. A lefolytatott eljárás eredményeként a 3.561/1928. K. B. sz. a. beterjesztett levelezéssel támogatott és meg nem cáfolt tényelőadás alapján az állapítható meg, hogy az 1928. május 21-én felvett jegyzőkönyvhöz csatolt könyvkivonat szerinti W. A. féle ügyletek közül a II. III.-IV. V. VI. alattiak, a T. és fia 1925. február 5-iki, a S. A. féle február 20-iki ügyleteknek (ellenérték tartozik rovat szerint 551.526.231 papír K.) kötése külföldön történt, belföldi megtekintés és átvétel nélkül eladó panaszos által külföldre szállított ügy, hogy ezek mentessége fennáll. De megállapítható az is, hogy adó-